

Välfärdsrapport:

Vad blev det för pension?

—

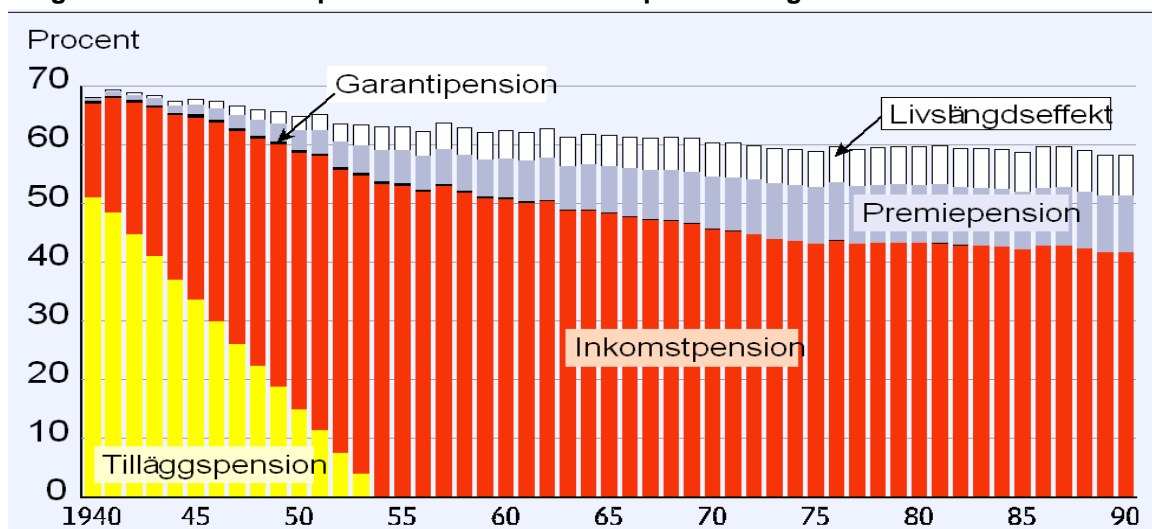
En jämförelse mellan pension och slutlön

Facit på prognos

Nyligen fick 5,6 miljoner svenskar sitt orange pensionskuvert, som innehåller en personlig pensionsprognos från Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten. Vi är troligen få som upplever denna prognos särskilt uppmuntrande. Som underlag för prognosen används individens faktiska intjänande pensionsrätt och en förväntad inkomstutveckling baserad på den senaste registrerade inkomsten.

I Pensionssystemets årsredovisning som samma myndigheter presenterar varje vår används en annan prognosmodell som utgår från den genomsnittliga pensionsgrundade inkomsten för respektive årskull. Enligt denna prognosmodell kommer 40-talisterna att få en pension som motsvarar mellan 68 till 65 procent av genomsnittsinkomsten om de går i pension vid 65 års ålder. Om de efterföljande generationerna också väljer att gå i pension vid 65 år kommer deras pensionsnivå att minska avsevärt. För 60-talisterna minskar pensionen till 57 procent och för 70-talisterna till 54 procent av genomsnittsinkomsten.¹

Diagram 1: Genomsnittspension vid 65 års ålder i procent av genomsnittsinkomst.

Källa: Försäkringskassan

Träffsäkerheten i denna prognosmodell har diskuterats livligt allt sedan den började användas år 2001. Diskussionen har särskilt gällt lämpligheten i att jämföra pensionen med en genomsnittsinkomst, även kallad livsinkomst. För den nyblivne pensionären är den centrala frågan om han eller hon kan bibehålla sin ekonomiska standard som uppnåtts i slutet av sitt yrkesliv. Och inte i relation till

¹ Orange rapport, pensionssystemets årsredovisning 2007, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten, se särskilt sidorna 35-38. Se även Pensionssystemets årsredovisning 2001.

en abstrakt genomsnittstandard. För att möta denna kritik har Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten även utarbetat en prognosmodell där pensionen jämförs med slutlön, det vill säga ett antagande om den genomsnittliga lönen för de fyra sista åren innan pensioneringen. Resultaten från de båda prognosmodellerna överensstämmer väl med varandra. Eller för att citera ansvariga myndigheter: "Det spelar ingen större roll för resultatet vilken definition som används. Således ligger den pensionsnivån som beräknats här nära den ersättningsgrad som skulle ha blivit resultatet om den genomsnittliga inkomsten varje person hade vid åldern 60-64 år använts som jämförelseinkomst."²

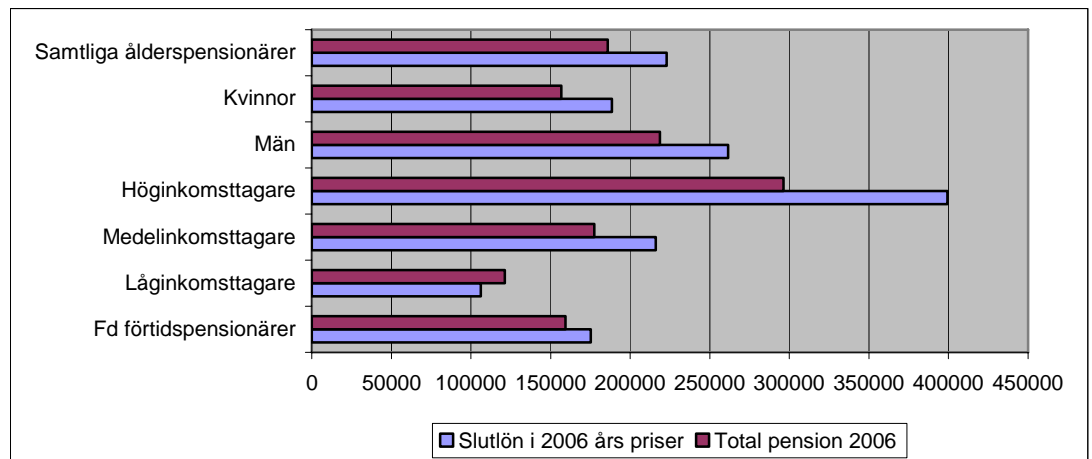
Eftersom de äldsta generationerna som omfattas av det reformerade pensionssystemet nu gått i pension kan vi nu faktiskt ta fram ett facit på hur väl prognoserna har infriats för dem. Folksam har därför gett SCB i uppdrag att genomföra en registerkörning över samtliga personer som är födda år 1940 och som gick i pension år 2005. I och med att den aktuella gruppen människor har gått i pension kan vi fastställa pensionsnivå i förhållande till deras faktiska slutlön. Det vill säga personernas genomsnittliga förvärvsinkomst från de sista fyra åren före pensioneringen. Mot bakgrund av att det allmänna pensionssystemet är premiebestämt så har vi valt att endast ta med individer som är födda i Sverige eller har ett invandringsår som ligger minst 30 år bakåt i tiden. Totalt ingår 65 140 individer i undersökningen. Utöver allmän pension kartlägger vi även tjänstepension, privat pension, bostadstillägg och arbetsinkomster som individerna har fått året efter att de gick i pension.

² Orange rapport, Pensionssystemets årsredovisning 2007, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten.

Mer i pension än i lön

Den genomsnittliga totala pensionen för personer födda år 1940 uppgick till 15 500 kronor i månaden vilket motsvarar 83 procent av deras slutlön. Personer som var låginkomsttagare innan de blev pensionärer fick en förbättring av sin ekonomiska situation när de blev pensionärer. Deras pension motsvarar 114 procent av deras slutlön. Huvuddelen av låginkomsttagarna är kvinnor, 73 procent. Medelinkomsttagarna har en total pension som motsvarar 82 procent av deras slutlön och för höginkomsttagarna är motsvarande andel 74 procent. En fjärdedel av låginkomsttagarna får dessutom bostadstillägg, vilket förstärker deras ekonomiska situation ytterligare. Motsvarande andel bland medelinkomsttagarna är 7 procent och 0,5 procent bland höginkomsttagarna.

Diagram 2: Total pension jämfört med slutlön i kronor och 2006 års priser, personer födda år 1940, kronor per år

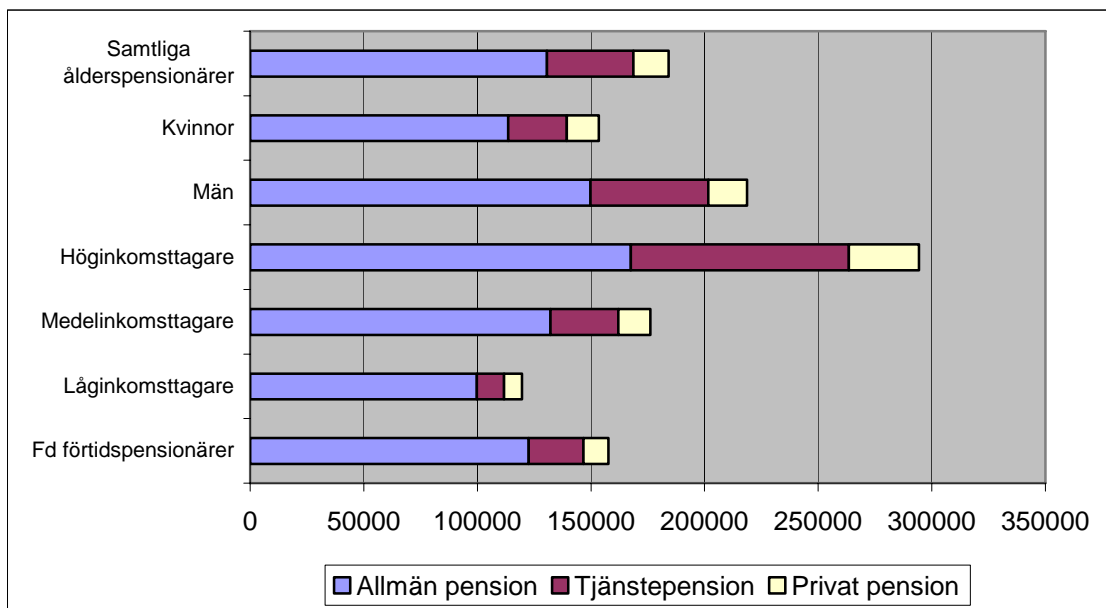
Källa:SCB/Folksam

Tabell 1: Andel pensionärer med bostadstillägg och genomsnittsbelopp i kronor, personer födda år 1940.

	Andel med bostadstillägg	Belopp per år, 2006
Fd förtidspensionärer	20	23 000
Låginkomsttagare	24	25 500
Medelinkomsttagare	7	14 100
Höginkomsttagare	0,5	8 700
Män	6	20 500
Kvinnor	13	21 300
Samtliga ålderspensionärer	10	21 100

Den allmänna pension, det vill säga inkomstpension, tilläggspension och premiepension motsvarar i genomsnitt 59 procent av slutlönen. Alltså väsentligt lägre än vad Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten förutspådde i sin prognos. För låginkomsttagarna motsvarar den allmänna pensionen 94 procent av slutlönen. Motsvarande andel för medelinkomsttagarna är 61 procent och för höginkomsttagarna 42 procent.

Diagram 3: Sammansättning av den totala pensionen i kronor och 2006 års priser, personer födda år 1940, kronor per år

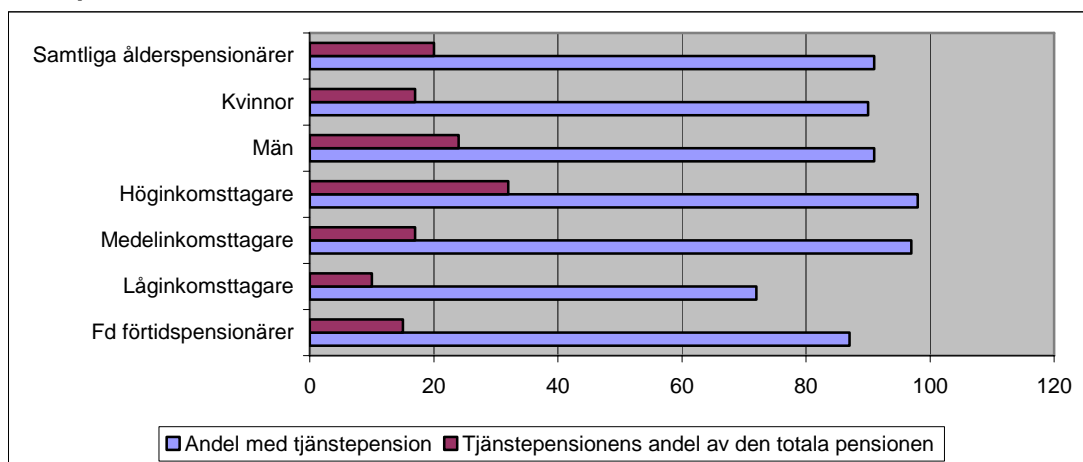

Källa: SCB/Folksam

En tredjedel av långinkomsttagarna saknar tjänstepension

Årsbeskedet i orange kuvertet inleds med att göra läsaren uppmärksam på att de flesta får tjänstepension från sin arbetsgivare. Hur många de flesta verkligen är har hitintills ingen med någon större exakthet kunnat säga. Vår undersökning av 1940 års pensionärer visar att 91 procent har en tjänstepension och att den utgör i genomsnitt 20 procent av den totala pensionen. Andelen med tjänstepension är lika mellan kvinnor och män. Däremot är det betydligt vanligare med tjänstepension bland hög- och medelinkomsttagarna där nästan 98 procent har en sådan pension. Medan motsvarande andel endast är 72 procent bland låginkomsttagarna. För höginkomsttagarna utgör tjänstepensionen 32 procent av deras totala pension och motsvarande andel för medelinkomsttagarna är 17 procent och för låginkomsttagarna 10 procent.

Diagram 4: Andel (procent) pensionärer med tjänstepension och dess andel av den totala pensionen.

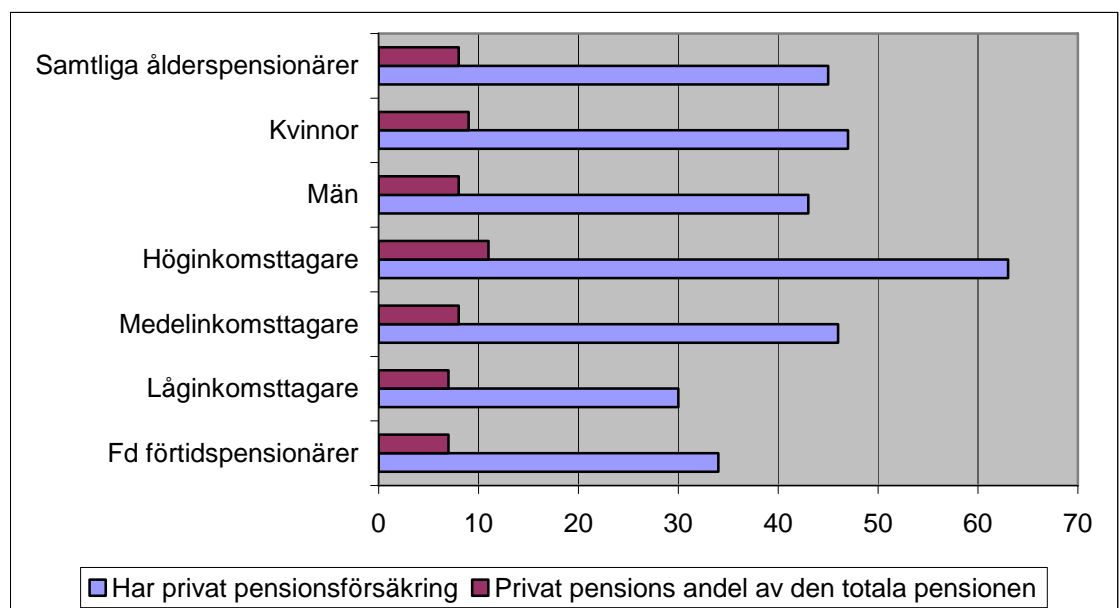

Källa: SCB/Folksam

Nästan hälften har en privat pensionsförsäkring

Pension från privata pensionsförsäkringar spelar en betydande roll för många av 1940 års pensionärer. Närmare 45 procent förstärker sin hushållskassa med en sådan pension. Andelen uppgår till 63 procent bland höginkomsttagarna, 46 procent hos medelinkomsttagarna och 30 procent bland låginkomsttagarna. I genomsnitt utgör den privata pensionen 8 procent av den sammanlagda pensionen hos dessa personer.

Diagram 5: Andel (procent) personer som får ersättning från privat pensionsförsäkring och dess andel av den totala pensionen, personer födda år 1940.

Källa: SCB/Folksam

En tredjedel av 1940-års pensionärer fortsatte att arbeta året efter att de hade gått i pension. Andelen är högst bland höginkomsttagarna där 53 procent hade inkomst från arbete. Motsvarande andel bland medelinkomsttagare är 31 procent och 20 procent bland låginkomsttagare. Den genomsnittliga arbetsinkomsten uppgick till 23 000 kronor per år.

Vi har särredovisat personer som fyra år före pensioneringen hade hel sjukersättning. Denna grupp utgör 33 procent av samtliga personer som fick hel ålderspension år 2005. Deras totala pension motsvarar 91 procent av deras tidigare ersättning. Och 87 procent av gruppen har tjänstepension och 34 procent har en privat pension.

Lägre pension kan kompenseras med mer arbete och sparande

Sammanfattningsvis kan vi konstatera dels att det stora flertalet av 1940-års pensionärer har kunnat bibehålla sin ekonomiska standard de hade innan de blev pensionärer. Dels att Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens prognosmodell, som används i Pensionssystemets årsredovisning, tycks överskatta kompensationsgraden i den allmänna pensionen. Det betyder att kommande generationer måste räkna med en väsentlig lägre pensionsnivå än 40-talisterna om de vill eller måste gå i pension vid 65 års ålder. Är man född på 70-talet eller senare kommer den allmänna pensionen i bästa fall motsvara hälften av slutlönen. Högre pensionsålder och ökat sparande är då alternativet för att bibehålla standarden.

En allmän rekommendation till alla som är födda efter 1960-talet kan därför sammanfattas i följande punkter:

- ❑ Se till att arbeta på företag med kollektivavtal eller motsvarande privata pensionsförmåner.
- ❑ Förhandla med arbetsgivaren om extra pensionssparande genom så kallad löneväxling.
- ❑ Skaffa ett kompletterande sparande, exempelvis pensionsförsäkring, fonder eller amortera på bostaden.
- ❑ Är man egen företagare bör man teckna "hängavtal" hos försäkringsbolag som sköter de kollektivavtalade pensionsförsäkringarna eller en privat pensionsförsäkring.